

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, sprječavanje širenja i suzbijanje krompirovih cistolikih nematoda*

*Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. [43/2010](#).
Vidi: [čl. 5. Pravilnika - 19/2013-104](#).*

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se fitosanitarne mjere koje se sprovode radi utvrđivanja prisustva, sprječavanja unošenja i širenja, kao i suzbijanja krompirovih cistolikih nematoda (u daljem tekstu: KCN), *Globodera pallida* (Stone) Behrens (evropska populacija) i *Globodera rostochiensis* (Wollenweber) Behrens (evropska populacija).

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

- a) **zvanično** znači uspostavljeno, autorizovano ili izvršeno od Fitosanitarne uprave ili na osnovu njenog ovlašćenja, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja;
- b) **otporna sorta krompira** je sorta krompira čijim se uzgojem u značajnoj mjeri sprječava razvoj određenih populacija KCN;
- c) **ispitivanje (investigation)** je metodološki postupak koji se sprovodi radi otkrivanja prisustva KCN na parceli;
- d) **nadzor** (stalni ili posebni) je sistematsko istraživanje odnosno metodološki postupak koji se sprovodi u određenom vremenskom periodu radi utvrđivanja prisustva ili rasprostranjenosti KCN na teritoriji Crne Gore;
- e) **parcela** je svaka proizvodna jedinica unutar istog mjesta proizvodnje, koja ima jasno određene prirodne ili vještačke granice, na kojoj se uzgaja ili skladišti ili se namjerava uzgajati ili skladištiti bilje domaćini KCN;
- f) **zaražena parcela (contaminated field)** je parcela na kojoj je laboratorijskom analizom zemljišta ili bilja utvrđeno prisustvo KCN;
- g) **pozitivni nalaz** je nalaz kojim je utvrđeno prisustvo KCN u uzorcima zemlje ili bilja;
- h) **sigurnosna zona (safety zone)** je područje koje okružuje zaraženu parcelu, a određuje se u skladu sa standardima o fitosanitarnim postupcima Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO) u zavisnosti od procjene rizika od širenja štetnog organizma.

Član 3

Fitosanitarne uprave na osnovu procjene rizika određuje granice parcele i fitosanitarne uslove radi

smanjenja rizika od pojave KCN, uz obezbjeđivanje homogenih uslova unutar parcele, poštovanje naučnih i statističkih principa, biologije KCN, sistema obrade parcele i posebnih sistema proizvodnje biljaka domaćina KCN u skladu sa godišnjim programom nadzora u okviru Programa fitosanitarnih mjera.

O mjerilima za određivanje parcele iz stava 1 ovog člana, Fitosanitarna uprava obavještava Evropsku komisiju i druge države članice Evropske unije.

Biljke domaćini KCN (uključujući korijen) na koje se odnosi ovaj pravilnik su: *Solanum tuberosum* L. (krompir), *Capsicum* spp. (paprika), *Lycopersicon lycopersicum* (L.) Karsten ex Farw. (paradajz) i *Solanum melongena* L. (patlidžan).

Pored biljaka iz stava 3 ovog člana, ovaj pravilnik se odnosi i na:

- biljke (uključujući korijen): *Allium porrum* L. (praziluk), *Beta vulgaris* L. (repa), *Brassica* spp. (kupusnjače), *Fragaria* L. (jagoda) i *Asparagus officinalis* L. (asparagus);

- lukovice, gomolje i rizome koji se namjeravaju saditi, osim onih za koje postoje dokazi na njihovom pakovanju ili je na drugi način navedeno da su za prodaju krajnjem potrošaču i da nijesu namijenjeni za profesionalnu biljnu ili proizvodnju rezanog cvijeća: *Allium ascalonicum* L. (luk vlašac), *Allium cepa* L. (crni luk), *Dahlia* spp. (dalije), *Gladiolus Tourn Ex* L. (gladiole), *Hyacinthus* spp. (zumbuli), *Iris* spp. (irisi), *Lilium* spp. (liljani), *Narcissus* L. (narcisi) i *Tulipa* L. (tulipani).

* Pravilnik je usaglašen sa Direktivom savjeta 2007/33/EC od 11. juna 2007. godine za kontrolu krompirovih cistolikih nematoda koja mijenja Direktivu 69/465/EEC.

II. UTVRĐIVANJE PRISUSTVA KCN

Član 4

Parcele na kojima se namjerava saditi ili skladištiti bilje iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika, a namijenjene su za proizvodnju bilja za sadnju ili sjemenskog krompira, koji je namijenjen za dalju proizvodnju sjemenskog krompira, zvanično se ispituju na prisustvo KCN.

Sjemenski krompir se može proizvoditi samo na parcelama na kojima je zvaničnim ispitivanjima utvrđeno da nijesu prisutne KCN.

Zvanična ispitivanja na prisustvo KCN vrše se u periodu od žetve prethodne kulture do početka sadnje bilja ili sjemenskog krompira iz stava 1 ovog člana.

Izuzetno od stava 4 ovog člana, zvanična ispitivanja se mogu vršiti i ranije, pod uslovom da postoji pisani dokaz da na tim parcelama nijesu nađene KCN i da krompir i druge biljke domaćini KCN iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika nijesu bile prisutne u vrijeme vršenja ispitivanja i da nijesu gajene na parceli.

Ispitivanja iz st. 1 do 5 ovog člana, vrše se u akreditovanim laboratorijama u skladu sa zakonom.

Kad Fitosanitarna uprava, na osnovu izvještaja o sprovedenom nadzoru utvrdi da KCN nijesu prisutne i da ne postoji rizik od širenja KCN, ispitivanja iz stava 1 ovog člana nije potrebno sprovesti za sadnju:

1) bilja iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika osim krompira, koje je namijenjeno za proizvodnju bilja za sadnju koje će se koristiti na istom mjestu proizvodnje;

2) sjemenskog krompira, namijenjenog za proizvodnju sjemenskog krompira, na istom mjestu proizvodnje;

3) bilja iz člana 3 stav 4 alineja 2 ovog pravilnika namijenjenog za proizvodnju bilja za sadnju, pod uslovom da su na ubranom ili izvađenom bilju sprovedene sljedeće mjere:

- dezinfestacija odgovarajućim metodama tako na način da ne postoji rizik od širenja KCN;

- uklanjanje zemlje ispiranjem ili četkanjem sve dok bilje ne bude slobodno od zemlje i da ne postoji

rizik od širenja KCN i

- i druge mjere (čišćenje i dezinfekcija mašina, prevoznih sredstava, skladišta i njihovih djelova i sl.) koje se mogu preduzeti za suzbijanje i sprječavanje širenja KCN.

Rezultati ispitivanja iz stava 6 ovog člana, dostavljaju se Fitosanitarnoj upravi u skladu sa godišnjim programom nadzora, odnosno godišnjim Programom fitosanitarnih mjera.

Rezultate ispitivanja iz stava 8 ovog člana Fitosanitarna uprava evidentira, objavljuje u godišnjem izvještaju i dostavlja Evropskoj komisiji.

+ **Vidi:**

čl. 5. Pravilnika - 19/2013-104.

Član 5

Na parcelama na kojima se sjemenski krompir ili drugo bilje iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika, namijenjeno za proizvodnju bilja za sadnju, namjerava saditi ili skladištiti, vrše se ispitivanja u skladu sa članom 4 ovog pravilnika, uzimanjem i testiranjem uzoraka na prisustvo KCN.

Uzorak iz stava 1 ovog člana treba da sadrži, kao standardnu veličinu, najmanje 1500 ml zemlje/ha, prikupljene iz najmanje 100 uboda/ha po pravougloj mreži, tako da udaljenost između uboda ne smije biti veća od 20 metara u dužini i manja od 5 metara u širini, pokrivajući čitavu parcelu.

Uzorak iz stava 2 ovog člana koristi se u kasnijem pregledu koji podrazumijeva ekstrakciju cista, identifikaciju vrste i ako je moguće identifikaciju patotipa odnosno virulentne grupe KCN.

Testiranje iz stava 1 ovog člana obuhvata metode ekstrakcije KCN u skladu sa dijagnostičkim postupcima za *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO).

U postupku zvaničnog ispitivanja parcela na prisustvo KCN, za bilje iz člana 3 stav 4 ovog pravilnika namijenjeno za proizvodnju bilja za sadnju, koje se namjerava saditi ili skladištiti, primjenjuje se postupak testiranja iz st. 2, 3 i 4 ovog člana.

Ispitivanjem iz člana 4 stav 1 ovog pravilnika u skladu sa stavom 2 ovog člana, utvrđuje se, u trenutku provjere ispunjenost jednog od sljedećih uslova:

- da na osnovu rezultata odgovarajućih zvanično odobrenih testiranja u poslednjih 12 godina na parceli nije potvrđeno prisustvo KCN ili

- da je poznato da u poslednjih 12 godina, na parceli nije gajen krompir ili drugo bilje domaćini iz člana 3 ovog pravilnika.

Član 6

Pored ispitivanja iz člana 5 ovog pravilnika Fitosanitarna uprava u okviru godišnjeg programa fitosanitarnih mjera sprovodi nadzor nad parcelama za proizvodnju merkantilnog krompira, radi utvrđivanja prisustva odnosno rasprostranjenosti KCN.

Nadzor iz stava 1 ovog člana obuhvata uzorkovanje i testiranje uzoraka na prisustvo KCN koje se mora vršiti na najmanje 0,5% površine u godini proizvodnje merkantilnog krompira.

Testiranje iz stava 2 ovog člana obuhvata metode ekstrakcije KCN u skladu sa dijagnostičkim postupcima za *Globodera pallida* i *Globodera restochiensis* Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO).

Rezultate nadzora iz stava 2 ovog člana, Fitosanitarna uprava objavljuje u godišnjem izvještaju do 1. aprila tekuće godine za prethodnih 12 mjeseci i obavještava Evropsku komisiju.

Uzorkovanje iz stava 2 ovog člana obuhvata uzimanje najmanje:

- 400 ml zemlje/ha u uzorku; ili

- 400 ml zemlje/ha u uzorku poslije vizuelnog pregleda korijena sa mjesta gdje su vidljivi simptomi; ili

- 400 ml zemlje zajedno sa krtolama krompira poslije žetve, ukoliko je poznato da je na datoj parceli gajen krompir.

Standardne količine zemlje u uzorku iz stava 5 ovog člana mogu biti smanjene na najmanje 400 ml zemlje /ha u slučajevima ako:

- postoje dokazi da nije gajen krompir ili drugo bilje iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika i to šest godina prije ispitivanja ili

- KCN nijesu nađene u posljednja dva uzastopna ispitivanja u 1500 ml zemlje/ha i da krompir i drugo bilje iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika nije gajeno poslije prvog ispitivanja, osim onih za koje je predviđeno ispitivanje iz člana 4 stav 1 ovog pravilnika ili

- nijesu nađene KCN ili ciste KCN bez živog materijala u njima u toku zadnjeg ispitivanja u kojem je uzeto 1500 ml zemlje/ha uzorka i da krompir i drugo bilje iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika, nije gajeno poslije posljednjeg ispitivanja, osim onih za koje je predviđeno ispitivanje iz člana 4 stava 1 ovog pravilnika.

Izuzetno od člana 5 stav 2 ovog pravilnika i stava 5 ovog člana, veličina uzorka može biti smanjena ukoliko su parcele veće od 8 ha odnosno 4 ha u slučajevima:

- ako se radi o standardnoj veličini uzorka iz člana 5 stav 2 ovog pravilnika, prvih 8 ha, mora biti uzorkovano u skladu sa tim članom, a uzorci za svaki sljedeći hektar mogu se smanjiti na 400 ml zemlje/ha;

- ako se radi o smanjenoj veličini uzorka iz stava 5 ovog člana, prvih 4 ha mora biti uzorkovano u skladu sa tim stavom, a uzorci za svaki sljedeći hektar mogu se smanjiti na 200 ml zemlje/ha.

Uzimanje smanjene veličine uzorka iz ovog člana može se nastaviti u daljim ispitivanjima iz člana 4 stav 1 ovog pravilnika sve dok se ne ustanovi prisustvo KCN.

Izuzetno od člana 5 stav 2 ovog pravilnika, standardna veličina uzorka zemlje, može biti smanjena na najmanje 200 ml zemlje/ha, ukoliko se parcela nalazi u području koje je odredila Fitosanitarna uprava i koje je označeno kao slobodno od KCN i koje se nadzire u skladu sa odgovarajućim međunarodnim standardima za fitositarne mjere.

Najmanja veličina uzorka zemlje uzetog sa parcele je 100 ml.

Uzorkovanje vrši fitosanitarni inspektor ili ovlašćena ustanova, odnosno akreditovana laboratorija.

Testiranja uzoraka obavlja akreditovana fitosanitarna laboratorija, a rezultate testiranja i izvještaje o testiranju dostavlja Fitosanitarnoj upravi.

U slučaju pozitivnog nalaza testiranja, akreditovana fitosanitarna laboratorija bez odlaganja obavještava Fitosanitarnu upravu.

Član 7

U slučaju da rezultati ispitivanja iz člana 4 st. 1, 4 i 5 ovog pravilnika, pokazuju da nema prisustva KCN, Fitosanitarna uprava određeno područje označava kao slobodno od KCN.

Član 8

U slučaju da rezultati ispitivanja na parcelama, iz člana 4 stav 1 i člana 6 stav 1 ovog pravilnika, pokazuju prisustvo KCN, Fitosanitarna uprava ih evidentira i parcele označava kao zaražene.

Krompir ili bilje iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika, koje potiče sa parcela koje su označene kao zaražene KCN ili je bilo u kontaktu sa zemljom u kojoj su KCN nađene, fitosanitarni inspektor označava kao zaraženo.

Fitosanitarna uprava na osnovu nadzora i izvršenih ispitivanja iz člana 7 ovog pravilnika i st. 1 i 2 ovog člana u pogledu prisustva KCN u Crnoj Gori, određuje status KCN u skladu sa Međunarodnim standardima za fitositarne mjere.

III. MJERE U SLUČAJU POZITIVNOG NALAZA

Član 9

Na parcelama koje su označene kao zaražene u skladu sa članom 8 stav 1 ovog pravilnika, fitosanitarni inspektor naređuje sljedeće fitosanitarne mjere:

- zabranu gajenja sjemenskog krompira (po procjeni i merkantilnog);
- zabranu sadnje i skladištenja bilja iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, bilje iz člana 3 stav 4 ovog pravilnika može se saditi na zaraženoj parceli ukoliko su za to bilje naložene mjere:

- dezinfestacija odgovarajućim metodama na način da ne postoji rizik od širenja KCN;
- uklanjanje zemlje ispiranjem ili četkanjem sve dok bilje ne bude slobodno od zemlje i da ne postoji rizik od širenja KCN.

U slučaju kada su parcele upotrijebljene za sadnju krompira, osim parcela koje su namijenjene za proizvodnju sjemenskog krompira, označene kao zaražene KCN, Fitosanitarna uprava nad ovim parcelama sprovodi mjere utvrđene kontrolnim programom radi suzbijanja KCN, o čemu obavještava Evropsku komisiju i druge države članice Evropske unije.

Pri izradi programa iz stava 3 ovog člana, uzima se u obzir specifičnost proizvodnje i prometa biljaka domaćina KCN, karakteristike populacije KCN koja je prisutna, korišćenje otpornih sorti krompira sa najvećim nivoom otpornosti i ukoliko je moguće i druge okolnosti.

Stepen otpornosti sorti krompira na KCN kvantitativno se određuje prema tabeli standardnih vrijednosti (pri čemu stepen 9 označava najviši nivo otpornosti):

- do 1 %	stepen 9;
- 1,1-3 %	stepen 8;
- 3,1-5 %	stepen 7;
- 5,1-10 %	stepen 6;
- 10,1-15%	stepen 5;
- 15,1-25%	stepen 4;
- 25,1-50%	stepen 3;
- 50,1-100 %	stepen 2;
- iznad 100 %	stepen 1.

Testiranje otpornosti sorti krompira sprovodi se na sljedeći način:

1) test se mora vršiti u karantinskim uslovima na otvorenom polju, u stakleniku ili klimatizovanoj komori;

2) test se mora vršiti u posudama čija je zapremina najmanje jedan litar zemlje ili odgovarajućeg substrata;

3) temperatura zemlje za vrijeme testiranja ne smije preći 25°C i mora se obezbijediti adekvatno snabdijevanje vodom;

4) prilikom sađenja sorti krompira koristi se jedno okce od svake sorte koja se testira ili kontrolne sorte, a za sve ostale izdanke preporučuje se njihovo uklanjanje;

5) sorta krompira "Désirée" se koristi kao standard za kontrolu osjetljivosti sorti u svakom testu. Lokalne sorte koje imaju veliku osjetljivost mogu se koristiti kao kontrolne u internim provjerama. Standardne osjetljive sorte za kontrolu mogu se zamijeniti drugim sortama ukoliko je naučno dokazano da su te druge sorte osjetljivije ili podesnije;

6) za upoređivanje patotipova Ro1, Ro5, Pa1 i Pa3, koriste se sljedeće standardne populacije KCN:

- za Ro1: populacija Ecosse;
- za Ro5: populacija Harmerz;
- za Pa1: populacija Scottish;
- za Pa3: populacija Chavornay, a
- mogu se koristiti i druge KCN od lokalnog značaja.

7) identitet korišćenih standardnih populacija KCN provjerava se korišćenjem odgovarajućih metoda. U eksperimentima se preporučuje korišćenje najmanje dvije otporne sorte ili dva različita standardna klona poznatog stepena otpornosti;

8) inokulum KCN (Pi) sadrži ukupno pet infektivnih jaja i larvi u jednom mililitru zemlje. Preporuka je da se broj KCN, kojim se vrši inokulacija zemljišta po mililitru, utvrdi eksperimentom piljenja. Inokulacija se može vršiti korišćenjem cista ili kombinacijom jaja i larvi u vodenoj sredini;

9) sposobnost za život KCN iz inokuluma mora biti najmanje 70%. Preporuka je da se koriste ciste stare od šest do 24 mjeseca i da su najmanje četiri mjeseca prije korišćenja čuvane na temperaturi od 4 °C;

10) za svaku kombinaciju populacije KCN i sorte krompira, pripremaju se najmanje 4 uzastopne posude. Za standardnu sortu koja se koristi kao kontrola preporučuje se najmanje 10 posuda;

11) test traje najmanje tri mjeseca i na kraju testa se provjerava nivo razvijenosti ženki;

12) KCN ciste iz četiri uzastopna ponavljanja se estrahuju i računaju posebno za svaku posudu;

13) finalna populacija (Pf) na kontrolnoj sorti sa standardnom osjetljivošću, na kraju testa otpornosti, određuje se brojanjem svih cista iz svih uzastopnih ponavljanja, i brojanjem jaja i larvi iz posljednja četiri ponavljanja;

14) stopa umnožavanja pri kontroli sorti sa standardnom osjetljivošću treba da iznosi $20 \times (Pf/Pi)$;

15) koeficijent varijacije (CV) za kontrolnu sortu sa standardnom osjetljivošću ne smije preći 35%;

16) relativna osjetljivost testirane sorte krompira izračunava se u odnosu na kontrolnu sortu sa standardnom osjetljivošću pomoću formule i izražava se u procentima:

$Pf \text{ testirane sorte} / Pf \text{ kontrolne sorte sa standardnom osjetljivošću} \times 100 \%$;

17) ukoliko je relativna osjetljivost testirane sorte krompira veća od 3%, samo se broje ciste. Ako je relativna osjetljivost manja od 3% pored cisti broje se i jaja i larve;

18) ukoliko rezultat testa u prvoj godini pokazuje da je sorta krompira jako osjetljiva na KCN, nije potrebno ponoviti testiranje u drugoj godini;

19) rezultati testa se moraju potvrditi sprovođenjem najmanje jednog testa u drugoj godini. Aritmetička srednja vrijednost relativne osjetljivosti u obje godine se upotrebljava za izračunavanje vrijednosti u skladu sa standardnim zabilježenim vrijednostima.

Član 10

Za krompir ili bilje iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika, koje je označeno kao zaraženo KCN, fitosanitarni inspektor na osnovu podataka dobijenih od Fitosanitarne uprave naređuje jednu ili više mjera i to:

- zabranu sadnje sjemena krompira i biljaka domaćina iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika, sve dok ne bude slobodno od KCN, pod nadzorom inspektora korišćenjem odgovarajućih metoda, koje su bazirane na naučnim dokazima da nema rizika od širenja KCN;

- za krompir namijenjen industrijskoj preradi ili sortiranju, otpremanje u pogone za preradu ili sortiranje, u kojima se sprovode odgovarajući propisani postupci za odlaganje otpada, tako da nema opasnosti od širenja KCN, a koje odobrava Fitosanitarna uprava;

- zabranu sadnje bilja iz člana 3 stav 4 ovog pravilnika, osim ukoliko na ovom bilju nijesu sprovedene mjere: dezinfestacija odgovarajućim metodama i uklanjanje zemlje ispiranjem ili četkanjem dok ne bude slobodno od zemlje tako da se više ne smatra zaraženim i da ne postoji rizik od širenja KCN i

- druge mjere ukoliko je potrebno za suzbijanje i sprječavanje širenja KCN.

Član 11

Kada se posumnja na prisustvo KCN ili se laboratorijskom analizom uzoraka zemljišta ili bilja utvrdi da je parcela zaražena KCN, fitosanitarni inspektor tu parcelu označava kao zaraženu i stavlja je pod posebni nadzor i o tome bez odlaganja obavještava Fitosanitarnu upravu radi određivanja granice zaražene parcele i granice sigurnosne zone.

Sigurnosna zona mora biti dovoljno velika da osigura zaštitu okolnih površina.

Fitosanitarna uprava određuje teritorijalno razgraničenje između zaražene parcele i sigurnosne zone.

U slučaju kada se zaraza javila na više parcela, fitosanitarni inspektor određuje mjere zabrane gajenja i sadnje i mjere dezinfestacije odgovarajućim metodama i uklanjanje zemlje, tako da se više ne smatra zaraženim i da ne postoji rizik od širenja KCN.

Fitosanitarna uprava u slučaju sumnje na pojavu poremećaja otpornosti sorti krompira na zaraženom području, objavljuje rezultate o tom poremećaju koji je nastao usled promjena vrsta, patotipova ili virulentnih grupa nematoda.

U slučaju sumnje na pojavu poremećaja otpornosti sorti krompira na zaraženom području, Fitosanitarna uprava u skladu sa programom iz člana 9 st. 3 i 4 ovog pravilnika obezbjeđuje praćenje pojave poremećaja otpornosti sorti krompira preko ovlašćene ustanove, koja ispitivanjima i odgovarajućim metodama potvrđuje poremećaje otpornosti u odnosu na KCN vrste, odnosno patotipove i virulentne grupe.

Podaci o poremećajima iz stava 5 ovog člana i rezultati praćenja tih poremećaja, objavljuju se do 31. decembra tekuće godine.

Član 12

Na osnovu testiranja otpornosti sorti krompira iz člana 9 ovog pravilnika, objavljuje se Lista sorti krompira koje su ispitane na otpornost na KCN, jednom godišnje, najkasnije do 31. januara.

Lista iz stava 1 ovog člana sadrži: naziv vrsta, patotipove, virulentne grupe ili populacije KCN na koje su sorte otporne, stepen otpornosti i godinu njihove determinacije.

Član 13

Fitosanitarna uprava nakon najmanje šest godina od pozitivnog nalaza na prisustvo KCN ili ukoliko je prošlo najmanje šest godina od posljednjeg uzgoja krompira na parceli, sprovodi sljedeće mjere:

- ponovno uzimanje uzoraka sa parcele koja je označena kao zaražena u skladu sa članom 8 stav 1 ovog pravilnika;

- ispitivanja i uzorkovanja u skladu sa članom 5 ovog pravilnika za krompir i druge biljke domaćine namijenjene sadnji i članom 6 ovog pravilnika za merkantilni krompir.

Fitosanitarna uprava period iz stava 1 ovog člana može, smanjiti na najmanje tri godine ukoliko su preduzete mjere iz člana 9 stav 1 ovog pravilnika.

Ako se nakon sprovedenih mjera iz stava 1 ovog člana utvrdi odsustvo KCN na parceli koja je bila označena kao zaražena, Fitosanitarna uprava te podatke ažurira i evidentira, a fitosanitarni inspektor ukida sve mjere ograničenja koje se odnose na tu parcelu.

Fitosanitarna uprava podatke iz stava 3 ovog člana objavljuje u godišnjem izvještaju i dostavlja Evropskoj komisiji.

Član 14

KCN se ne smiju uzgajati.

Izuzetno od stava 1 ovog člana Fitosanitarna uprava može dozvoliti unošenje odnosno uzgajanje KCN, samo za naučne i istraživačke svrhe i za potrebe sortne selekcije, pod uslovom da njihovim unošenjem, odnosno uzgajanjem nema opasnosti od njihovog širenja.

IV. PRELAZNA I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 15

Rezultati ispitivanja prisustva KCN, utvrđeni do stupanja na snagu ovog pravilnika, koristiće se u postupcima ispitivanja prisustva KCN u smislu ovog pravilnika.

Član 16

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika neće se primjenjivati Naredba o preduzimanju mera radi sprečavanja širenja, suzbijanja i iskorenjavanja krompirove cistolike nematode (*Globodera rostochinensis*) i proglašenju područja zaraženih ovim štetnim organizmom ("Službeni list SRJ", broj 39/02).

Član 17

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

OSNOVNI TEKST

Na osnovu člana 12 st. 5 i 6 Zakona o zdravstvenoj zaštiti bilja ("Službeni list RCG", broj 28/06), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

Pravilnik o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, sprečavanje širenja i suzbijanje krompirovih cistolikih nematoda*

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 43/2010 od 29.7.2010. godine.

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se fitosanitarne mjere koje se sprovode radi utvrđivanja prisustva,

spriječavanja unošenja i širenja, kao i suzbijanja krompirovih cistolikih nematoda (u daljem tekstu: KCN), *Globodera pallida* (Stone) Behrens (evropska populacija) i *Globodera rostochiensis* (Wollenweber) Behrens (evropska populacija).

Član 2

Izrazi upotrijebljeni u ovom pravilniku imaju sljedeća značenja:

a) **zvanično** znači uspostavljeno, autorizovano ili izvršeno od Fitosanitarne uprave ili na osnovu njenog ovlašćenja, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja;

b) **otporna sorta krompira** je sorta krompira čijim se uzgojem u značajnoj mjeri sprječava razvoj određenih populacija KCN;

c) **ispitivanje (investigation)** je metodološki postupak koji se sprovodi radi otkrivanja prisustva KCN na parceli;

d) **nadzor** (stalni ili posebni) je sistematsko istraživanje odnosno metodološki postupak koji se sprovodi u određenom vremenskom periodu radi utvrđivanja prisustva ili rasprostranjenosti KCN na teritoriji Crne Gore;

e) **parcela** je svaka proizvodna jedinica unutar istog mjesta proizvodnje, koja ima jasno određene prirodne ili vještačke granice, na kojoj se uzgaja ili skladišti ili se namjerava uzgajati ili skladištiti bilje domaćini KCN;

f) **zaražena parcela (contaminated field)** je parcela na kojoj je laboratorijskom analizom zemljišta ili bilja utvrđeno prisustvo KCN;

g) **pozitivni nalaz** je nalaz kojim je utvrđeno prisustvo KCN u uzorcima zemlje ili bilja;

h) **sigurnosna zona (safety zone)** je područje koje okružuje zaraženu parcelu, a određuje se u skladu sa standardima o fitosanitarnim postupcima Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO) u zavisnosti od procjene rizika od širenja štetnog organizma.

Član 3

Fitosanitarna uprava na osnovu procjene rizika određuje granice parcele i fitosanitarne uslove radi smanjenja rizika od pojave KCN, uz obezbjeđivanje homogenih uslova unutar parcele, poštovanje naučnih i statističkih principa, biologije KCN, sistema obrade parcele i posebnih sistema proizvodnje biljaka domaćina KCN u skladu sa godišnjim programom nadzora u okviru Programa fitosanitarnih mjera.

O mjerilima za određivanje parcele iz stava 1 ovog člana, Fitosanitarna uprava obavještava Evropsku komisiju i druge države članice Evropske unije.

Biljke domaćini KCN (uključujući korijen) na koje se odnosi ovaj pravilnik su: *Solanum tuberosum* L. (krompir), *Capsicum* spp. (paprika), *Lycopersicon lycopersicum* (L.) Karsten ex Farw. (paradajz) i *Solanum melongena* L. (patlidžan).

Pored biljaka iz stava 3 ovog člana, ovaj pravilnik se odnosi i na:

- biljke (uključujući korijen): *Allium porrum* L. (praziluk), *Beta vulgaris* L. (repa), *Brassica* spp. (kupusnjače), *Fragaria* L. (jagoda) i *Asparagus officinalis* L. (asparagus);

- lukovice, gomolje i rizome koji se namjeravaju saditi, osim onih za koje postoje dokazi na njihovom pakovanju ili je na drugi način navedeno da su za prodaju krajnjem potrošaču i da nijesu namijenjeni za profesionalnu biljnu ili proizvodnju rezanog cvijeća: *Allium ascalonicum* L. (luk vlašac), *Allium cepa* L. (crni luk), *Dahlia* spp. (dalijs), *Gladiolus Tourn Ex* L. (gladiole), *Hyacinthus* spp. (zumbuli), *Iris* spp. (irisi), *Lilium* spp. (lilijani), *Narcissus* L. (narcisi) i *Tulipa* L. (tulipani).

* Pravilnik je usaglašen sa Direktivom savjeta 2007/33/EC od 11. juna 2007. godine za kontrolu krompirovih cistolikih nematoda koja mijenja Direktivu 69/465/EEC.

II. UTVRĐIVANJE PRISUSTVA KCN

Član 4

Parcele na kojima se namjerava saditi ili skladištiti bilje iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika, a namijenjene su za proizvodnju bilja za sadnju ili sjemenskog krompira, koji je namijenjen za dalju proizvodnju sjemenskog krompira, zvanično se ispituju na prisustvo KCN.

Sjemenski krompir se može proizvoditi samo na parcelama na kojima je zvaničnim ispitivanjima utvrđeno da nijesu prisutne KCN.

O parcelama na kojima se namjerava gajiti sjemenski krompir obavještava se Fitosanitarna uprava najkasnije do 10. septembra tekuće godine za narednu godinu.

Zvanična ispitivanja na prisustvo KCN vrše se u periodu od žetve prethodne kulture do početka sadnje bilja ili sjemenskog krompira iz stava 1 ovog člana.

Izuzetno od stava 4 ovog člana, zvanična ispitivanja se mogu vršiti i ranije, pod uslovom da postoji pisani dokaz da na tim parcelama nijesu nađene KCN i da krompir i druge biljke domaćini KCN iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika nijesu bile prisutne u vrijeme vršenja ispitivanja i da nijesu gajene na parceli.

Ispitivanja iz st. 1 do 5 ovog člana, vrše se u akreditovanim laboratorijama u skladu sa zakonom.

Kad Fitosanitarna uprava, na osnovu izvještaja o sprovedenom nadzoru utvrdi da KCN nijesu prisutne i da ne postoji rizik od širenja KCN, ispitivanja iz stava 1 ovog člana nije potrebno sprovesti za sadnju:

1) bilja iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika osim krompira, koje je namijenjeno za proizvodnju bilja za sadnju koje će se koristiti na istom mjestu proizvodnje;

2) sjemenskog krompira, namijenjenog za proizvodnju sjemenskog krompira, na istom mjestu proizvodnje;

3) bilja iz člana 3 stav 4 alineja 2 ovog pravilnika namijenjenog za proizvodnju bilja za sadnju, pod uslovom da su na ubranom ili izvađenom bilju sprovedene sljedeće mjere:

- dezinfestacija odgovarajućim metodama tako na način da ne postoji rizik od širenja KCN;

- uklanjanje zemlje ispiranjem ili četkanjem sve dok bilje ne bude slobodno od zemlje i da ne postoji rizik od širenja KCN i

- i druge mjere (čišćenje i dezinfekcija mašina, prevoznih sredstava, skladišta i njihovih djelova i sl.) koje se mogu preduzeti za suzbijanje i sprječavanje širenja KCN.

Rezultati ispitivanja iz stava 6 ovog člana, dostavljaju se Fitosanitarnoj upravi u skladu sa godišnjim programom nadzora, odnosno godišnjim Programom fitosanitarnih mjera.

Rezultate ispitivanja iz stava 8 ovog člana Fitosanitarna uprava evidentira, objavljuje u godišnjem izvještaju i dostavlja Evropskoj komisiji.

Član 5

Na parcelama na kojima se sjemenski krompir ili drugo bilje iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika, namijenjeno za proizvodnju bilja za sadnju, namjerava saditi ili skladištiti, vrše se ispitivanja u skladu sa članom 4 ovog pravilnika, uzimanjem i testiranjem uzoraka na prisustvo KCN.

Uzorak iz stava 1 ovog člana treba da sadrži, kao standardnu veličinu, najmanje 1500 ml zemlje/ha, prikupljene iz najmanje 100 uboda/ha po pravougloj mreži, tako da udaljenost između uboda ne smije biti veća od 20 metara u dužini i manja od 5 metara u širini, pokrivajući čitavu parcelu.

Uzorak iz stava 2 ovog člana koristi se u kasnijem pregledu koji podrazumijeva ekstrakciju cista, identifikaciju vrste i ako je moguće identifikaciju patotipa odnosno virulentne grupe KCN.

Testiranje iz stava 1 ovog člana obuhvata metode ekstrakcije KCN u skladu sa dijagnostičkim postupcima za *Globodera pallida* i *Globodera rostochiensis* Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO).

U postupku zvaničnog ispitivanja parcela na prisustvo KCN, za bilje iz člana 3 stav 4 ovog pravilnika namijenjeno za proizvodnju bilja za sadnju, koje se namjerava saditi ili skladištiti, primjenjuje se postupak testiranja iz st. 2, 3 i 4 ovog člana.

Ispitivanjem iz člana 4 stav 1 ovog pravilnika u skladu sa stavom 2 ovog člana, utvrđuje se, u trenutku provjere ispunjenost jednog od sljedećih uslova:

- da na osnovu rezultata odgovarajućih zvanično odobrenih testiranja u poslednjih 12 godina na parceli nije potvrđeno prisustvo KCN ili
- da je poznato da u poslednjih 12 godina, na parceli nije gajen krompir ili drugo bilje domaćini iz člana 3 ovog pravilnika.

Član 6

Pored ispitivanja iz člana 5 ovog pravilnika Fitosanitarna uprava u okviru godišnjeg programa fitosanitarnih mjera sprovodi nadzor nad parcelama za proizvodnju merkantilnog krompira, radi utvrđivanja prisustva odnosno rasprostranjenosti KCN.

Nadzor iz stava 1 ovog člana obuhvata uzorkovanje i testiranje uzoraka na prisustvo KCN koje se mora vršiti na najmanje 0,5% površine u godini proizvodnje merkantilnog krompira.

Testiranje iz stava 2 ovog člana obuhvata metode ekstrakcije KCN u skladu sa dijagnostičkim postupcima za *Globodera pallida* i *Globodera restochiensis* Evropske i mediteranske organizacije za zaštitu bilja (EPPO).

Rezultate nadzora iz stava 2 ovog člana, Fitosanitarna uprava objavljuje u godišnjem izvještaju do 1. aprila tekuće godine za prethodnih 12 mjeseci i obavještava Evropsku komisiju.

Uzorkovanje iz stava 2 ovog člana obuhvata uzimanje najmanje:

- 400 ml zemlje/ha u uzorku; ili
- 400 ml zemlje/ha u uzorku poslije vizuelnog pregleda korijena sa mjesta gdje su vidljivi simptomi; ili
- 400 ml zemlje zajedno sa krtolama krompira poslije žetve, ukoliko je poznato da je na datoj parceli gajen krompir.

Standardne količine zemlje u uzorku iz stava 5 ovog člana mogu biti smanjene na najmanje 400 ml zemlje /ha u slučajevima ako:

- postoje dokazi da nije gajen krompir ili drugo bilje iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika i to šest godina prije ispitivanja ili
- KCN nijesu nađene u posljednja dva uzastopna ispitivanja u 1500 ml zemlje/ha i da krompir i drugo bilje iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika nije gajeno poslije prvog ispitivanja, osim onih za koje je predviđeno ispitivanje iz člana 4 stav 1 ovog pravilnika ili
- nijesu nađene KCN ili ciste KCN bez živog materijala u njima u toku zadnjeg ispitivanja u kojem je uzeto 1500 ml zemlje/ha uzorka i da krompir i drugo bilje iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika, nije gajeno poslije posljednjeg ispitivanja, osim onih za koje je predviđeno ispitivanje iz člana 4 stava 1 ovog pravilnika.

Izuzetno od člana 5 stav 2 ovog pravilnika i stava 5 ovog člana, veličina uzorka može biti smanjena ukoliko su parcele veće od 8 ha odnosno 4 ha u slučajevima:

- ako se radi o standardnoj veličini uzorka iz člana 5 stav 2 ovog pravilnika, prvih 8 ha, mora biti uzorkovano u skladu sa tim članom, a uzorci za svaki sljedeći hektar mogu se smanjiti na 400 ml zemlje/ha;
- ako se radi o smanjenoj veličini uzorka iz stava 5 ovog člana, prvih 4 ha mora biti uzorkovano u

skladu sa tim stavom, a uzorci za svaki sljedeći hehtar mogu se smanjiti na 200 ml zemlje/ha.

Uzimanje smanjene veličine uzorka iz ovog člana može se nastaviti u daljim ispitivanjima iz člana 4 stav 1 ovog pravilnika sve dok se ne ustanovi prisustvo KCN.

Izuzetno od člana 5 stav 2 ovog pravilnika, standardna veličina uzorka zemlje, može biti smanjena na najmanje 200 ml zemlje/ha, ukoliko se parcela nalazi u području koje je odredila Fitosanitarna uprava i koje je označeno kao slobodno od KCN i koje se nadzire u skladu sa odgovarajućim međunarodnim standardima za fitositarne mjere.

Najmanja veličina uzorka zemlje uzetog sa parcele je 100 ml.

Uzorkovanje vrši fitosanitarni inspektor ili ovlaštena ustanova, odnosno akreditovana laboratorija.

Testiranja uzoraka obavlja akreditovana fitosanitarna laboratorija, a rezultate testiranja i izvještaje o testiranju dostavlja Fitosanitarnoj upravi.

U slučaju pozitivnog nalaza testiranja, akreditovana fitosanitarna laboratorija bez odlaganja obavještava Fitosanitarnu upravu.

Član 7

U slučaju da rezultati ispitivanja iz člana 4 st. 1, 4 i 5 ovog pravilnika, pokazuju da nema prisustva KCN, Fitosanitarna uprava određeno područje označava kao slobodno od KCN.

Član 8

U slučaju da rezultati ispitivanja na parcelama, iz člana 4 stav 1 i člana 6 stav 1 ovog pravilnika, pokazuju prisustvo KCN, Fitosanitarna uprava ih evidentira i parcele označava kao zaražene.

Krompir ili bilje iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika, koje potiče sa parcela koje su označene kao zaražene KCN ili je bilo u kontaktu sa zemljom u kojoj su KCN nađene, fitosanitarni inspektor označava kao zaraženo.

Fitosanitarna uprava na osnovu nadzora i izvršenih ispitivanja iz člana 7 ovog pravilnika i st. 1 i 2 ovog člana u pogledu prisustva KCN u Crnoj Gori, određuje status KCN u skladu sa Međunarodnim standardima za fitositarne mjere.

III. MJERE U SLUČAJU POZITIVNOG NALAZA

Član 9

Na parcelama koje su označene kao zaražene u skladu sa članom 8 stav 1 ovog pravilnika, fitosanitarni inspektor naređuje sljedeće fitositarne mjere:

- zabranu gajenja sjemenskog krompira (po procjeni i merkantilnog);
- zabranu sadnje i skladištenja bilja iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, bilje iz člana 3 stav 4 ovog pravilnika može se saditi na zaraženoj parceli ukoliko su za to bilje naložene mjere:

- dezinfestacija odgovarajućim metodama na način da ne postoji rizik od širenja KCN;
- uklanjanje zemlje ispiranjem ili četkanjem sve dok bilje ne bude slobodno od zemlje i da ne postoji rizik od širenja KCN.

U slučaju kada su parcele upotrijebljene za sadnju krompira, osim parcela koje su namijenjene za proizvodnju sjemenskog krompira, označene kao zaražene KCN, Fitosanitarna uprava nad ovim parcelama sprovodi mjere utvrđene kontrolnim programom radi suzbijanja KCN, o čemu obavještava Evropsku komisiju i druge države članice Evropske unije.

Pri izradi programa iz stava 3 ovog člana, uzima se u obzir specifičnost proizvodnje i prometa biljaka

domaćina KCN, karakteristike populacije KCN koja je prisutna, korišćenje otpornih sorti krompira sa najvećim nivoom otpornosti i ukoliko je moguće i druge okolnosti.

Stepen otpornosti sorti krompira na KCN kvantitativno se određuje prema tabeli standardnih vrijednosti (pri čemu stepen 9 označava najviši nivo otpornosti):

- do 1 %	stepen 9;
- 1,1-3 %	stepen 8;
- 3,1-5 %	stepen 7;
- 5,1-10 %	stepen 6;
- 10,1-15%	stepen 5;
- 15,1-25%	stepen 4;
- 25,1-50%	stepen 3;
- 50,1-100 %	stepen 2;
- iznad 100 %	stepen 1.

Testiranje otpornosti sorti krompira sprovodi se na sljedeći način:

1) test se mora vršiti u karantinskim uslovima na otvorenom polju, u stakleniku ili klimatizovanoj komori;

2) test se mora vršiti u posudama čija je zapremina najmanje jedan litar zemlje ili odgovarajućeg substrata;

3) temperatura zemlje za vrijeme testiranja ne smije preći 25°C i mora se obezbijediti adekvatno snabdijevanje vodom;

4) prilikom sađenja sorti krompira koristi se jedno okce od svake sorte koja se testira ili kontrolne sorte, a za sve ostale izdanke preporučuje se njihovo uklanjanje;

5) sorta krompira "Désirée" se koristi kao standard za kontrolu osjetljivosti sorti u svakom testu. Lokalne sorte koje imaju veliku osjetljivost mogu se koristiti kao kontrolne u internim provjerama. Standardne osjetljive sorte za kontrolu mogu se zamijeniti drugim sortama ukoliko je naučno dokazano da su te druge sorte osjetljivije ili podesnije;

6) za upoređivanje patotipova Ro1, Ro5, Pa1 i Pa3, koriste se sljedeće standardne populacije KCN:

- za Ro1: populacija Ecosse;

- za Ro5: populacija Harmerz;

- za Pa1: populacija Scottish;

- za Pa3: populacija Chavornay, a

- mogu se koristiti i druge KCN od lokalnog značaja.

7) identitet korišćenih standardnih populacija KCN provjerava se korišćenjem odgovarajućih metoda. U eksperimentima se preporučuje korišćenje najmanje dvije otporne sorte ili dva različita standardna klona poznatog stepena otpornosti;

8) inokulum KCN (Pi) sadrži ukupno pet infektivnih jaja i larvi u jednom mililitru zemlje. Preporuka je da se broj KCN, kojim se vrši inokulacija zemljišta po mililitru, utvrdi eksperimentom piljenja. Inokulacija se može vršiti korišćenjem cista ili kombinacijom jaja i larvi u vodenoj sredini;

9) sposobnost za život KCN iz inokuluma mora biti najmanje 70%. Preporuka je da se koriste ciste stare od šest do 24 mjeseca i da su najmanje četiri mjeseca prije korišćenja čuvane na temperaturi od 4 °C;

10) za svaku kombinaciju populacije KCN i sorte krompira, pripremaju se najmanje 4 uzastopne posude. Za standardnu sortu koja se koristi kao kontrola preporučuje se najmanje 10 posuda;

11) test traje najmanje tri mjeseca i na kraju testa se provjerava nivo razvijenosti ženki;

12) KCN ciste iz četiri uzastopna ponavljanja se estrahuju i računaju posebno za svaku posudu;

13) finalna populacija (Pf) na kontrolnoj sorti sa standardnom osjetljivošću, na kraju testa otpornosti, određuje se brojanjem svih cista iz svih uzastopnih ponavljanja, i brojanjem jaja i larvi iz posljednja četiri ponavljanja;

14) stopa umnožavanja pri kontroli sorti sa standardnom osjetljivošću treba da iznosi $20 \times (Pf/Pi)$;

15) koeficijent varijacije (CV) za kontrolnu sortu sa standardnom osjetljivošću ne smije preći 35%;

16) relativna osjetljivost testirane sorte krompira izračunava se u odnosu na kontrolnu sortu sa standardnom osjetljivošću pomoću formule i izražava se u procentima:

Pf testirane sorte / Pf kontrolne sorte sa standardnom osjetljivošću $\times 100$ %;

17) ukoliko je relativna osjetljivost testirane sorte krompira veća od 3%, samo se broje ciste. Ako je relativna osjetljivost manja od 3% pored cisti broje se i jaja i larve;

18) ukoliko rezultat testa u prvoj godini pokazuje da je sorta krompira jako osjetljiva na KCN, nije potrebno ponoviti testiranje u drugoj godini;

19) rezultati testa se moraju potvrditi sprovođenjem najmanje jednog testa u drugoj godini. Aritmetička srednja vrijednost relativne osjetljivosti u obje godine se upotrebljava za izračunavanje vrijednosti u skladu sa standardnim zabilježenim vrijednostima.

Član 10

Za krompir ili bilje iz člana 3 st. 3 i 4 ovog pravilnika, koje je označeno kao zaraženo KCN, fitosanitarni inspektor na osnovu podataka dobijenih od Fitosanitarne uprave naređuje jednu ili više mjera i to:

- zabranu sadnje sjemena krompira i biljaka domaćina iz člana 3 stav 3 ovog pravilnika, sve dok ne bude slobodno od KCN, pod nadzorom inspektora korišćenjem odgovarajućih metoda, koje su bazirane na naučnim dokazima da nema rizika od širenja KCN;

- za krompir namijenjen industrijskoj preradi ili sortiranju, otpremanje u pogone za preradu ili sortiranje, u kojima se sprovode odgovarajući propisani postupci za odlaganje otpada, tako da nema opasnosti od širenja KCN, a koje odobrava Fitosanitarna uprava;

- zabranu sadnje bilja iz člana 3 stav 4 ovog pravilnika, osim ukoliko na ovom bilju nijesu sprovedene mjere: dezinfestacija odgovarajućim metodama i uklanjanje zemlje ispiranjem ili četkanjem dok ne bude slobodno od zemlje tako da se više ne smatra zaraženim i da ne postoji rizik od širenja KCN i

- druge mjere ukoliko je potrebno za suzbijanje i sprječavanje širenja KCN.

Član 11

Kada se posumnja na prisustvo KCN ili se laboratorijskom analizom uzoraka zemljišta ili bilja utvrdi da je parcela zaražena KCN, fitosanitarni inspektor tu parcelu označava kao zaraženu i stavlja je pod posebni nadzor i o tome bez odlaganja obavještava Fitosanitarnu upravu radi određivanja granice zaražene parcele i granice sigurnosne zone.

Sigurnosna zona mora biti dovoljno velika da osigura zaštitu okolnih površina.

Fitosanitarna uprava određuje teritorijalno razgraničenje između zaražene parcele i sigurnosne zone.

U slučaju kada se zaraza javila na više parcela, fitosanitarni inspektor određuje mjere zabrane gajenja i sadnje i mjere dezinfestacije odgovarajućim metodama i uklanjanje zemlje, tako da se više ne smatra zaraženim i da ne postoji rizik od širenja KCN.

Fitosanitarna uprava u slučaju sumnje na pojavu poremećaja otpornosti sorti krompira na zaraženom području, objavljuje rezultate o tom poremećaju koji je nastao usled promjena vrsta, patotipova ili virulentnih grupa nematoda.

U slučaju sumnje na pojavu poremećaja otpornosti sorti krompira na zaraženom području, Fitosanitarna uprava u skladu sa programom iz člana 9 st. 3 i 4 ovog pravilnika obezbjeđuje praćenje pojave poremećaja otpornosti sorti krompira preko ovlašćene ustanove, koja ispitivanjima i odgovarajućim metodama potvrđuje poremećaje otpornosti u odnosu na KCN vrste, odnosno patotipove i virulentne grupe.

Podaci o poremećajima iz stava 5 ovog člana i rezultati praćenja tih poremećaja, objavljuju se do 31. decembra tekuće godine.

Član 12

Na osnovu testiranja otpornosti sorti krompira iz člana 9 ovog pravilnika, objavljuje se Lista sorti krompira koje su ispitane na otpornost na KCN, jednom godišnje, najkasnije do 31. januara.

Lista iz stava 1 ovog člana sadrži: naziv vrsta, patotipove, virulentne grupe ili populacije KCN na koje su sorte otporne, stepen otpornosti i godinu njihove determinacije.

Član 13

Fitosanitarna uprava nakon najmanje šest godina od pozitivnog nalaza na prisustvo KCN ili ukoliko je prošlo najmanje šest godina od posljednjeg uzgoja krompira na parceli, sprovodi sljedeće mjere:

- ponovno uzimanje uzoraka sa parcele koja je označena kao zaražena u skladu sa članom 8 stav 1 ovog pravilnika;

- ispitivanja i uzorkovanja u skladu sa članom 5 ovog pravilnika za krompir i druge biljke domaćine namijenjene sadnji i članom 6 ovog pravilnika za merkantilni krompir.

Fitosanitarna uprava period iz stava 1 ovog člana može, smanjiti na najmanje tri godine ukoliko su preduzete mjere iz člana 9 stav 1 ovog pravilnika.

Ako se nakon sprovedenih mjera iz stava 1 ovog člana utvrdi odsustvo KCN na parceli koja je bila označena kao zaražena, Fitosanitarna uprava te podatke ažurira i evidentira, a fitosanitarni inspektor ukida sve mjere ograničenja koje se odnose na tu parcelu.

Fitosanitarna uprava podatke iz stava 3 ovog člana objavljuje u godišnjem izvještaju i dostavlja Evropskoj komisiji.

Član 14

KCN se ne smiju uzgajati.

Izuzetno od stava 1 ovog člana Fitosanitarna uprava može dozvoliti unošenje odnosno uzgajanje KCN, samo za naučne i istraživačke svrhe i za potrebe sortne selekcije, pod uslovom da njihovim unošenjem, odnosno uzgajanjem nema opasnosti od njihovog širenja.

IV. PRELAZNA I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 15

Rezultati ispitivanja prisustva KCN, utvrđeni do stupanja na snagu ovog pravilnika, koristiće se u postupcima ispitivanja prisustva KCN u smislu ovog pravilnika.

Član 16

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika neće se primjenjivati Naredba o preduzimanju mera radi sprečavanja širenja, suzbijanja i iskorenjavanja krompirove cistolike nematode (*Globodera rostochinensis*) i proglašenju područja zaraženih ovim štetnim organizmom ("Službeni list SRJ", broj 39/02).

Član 17

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj:

Podgorica, 15. jula 2010. godine

Ministar

mr **Milutin Simović**, s.r.

IZMENE

Član 5 Pravilnika o načinu vođenja evidencije o proizvodnji, preradi i prometu bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom

Pravilnik je objavljen u "Službenom listu CG", br. 19/2013 od 19.4.2013. godine, a stupio je na snagu 27.4.2013.

Član 5

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi odredba člana 4 stav 3 Pravilnika o fitosanitarnim mjerama za otkrivanje, spriječavanje širenja i suzbijanje krompirovih cistolikih nematode ("Službeni list CG", broj 43/10).